

**The Mysterious Practice of Goral HaGra:
Halachic, Hashkafic and Historical Considerations**
פרשת תצוה, תשע"ט

1) שמות (תצוה) – פרק כח, פסוק ל

וְנָתַתְּ אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִיּוֹם, וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי ד'; וְנִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבָבוֹ לִפְנֵי ד' תְּמִיד.

2) רש"י

את האורים ואת התומים - הוא כתב שם המפורש¹, שהיה נותנו בתוך כפלי החשן, **שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו**². ובמקדש שני היה החשן, שאי אפשר לכהן גדול להיות מחוסר בגדים, אבל אותו השם לא היה בתוכו, ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט, שנאמר "וְנִשָּׂא לֹו בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים" (במדבר כז, כא).

3) טעם ודעת – פרשת תצוה, עמ' קפט-קצ (ר' משה שטרנבוך שליט"א)

וידוע שגם קדוש ה' ה"חפץ חיים" שאל בגורל זה דברים שנסתפקו לו. והיה רגיל להגה"צ ר' אלי' לאפיאן זצ"ל לומר, שגורל זה יענה רק למי שמקבל על עצמו למלא אחר דבריו מבלי לנטות ימין ושמאל. גם מי ששוטח את ספקותיו לפני צדיקי חכמי ישראל, לשמוע את עצתם עפ"י רוח ה' אשר נוססה בהם, וגם כדורות האחרונים לא אלמן ישראל מצדיקים אשר כל דבריהם כדברי האורים, אם השואל כוונתו למלא אחר דבריהם, יש להם הסייעתא דשמיא לתת עצה כאשר ישאל איש בדבר האלקים. אבל מי שבא רק כדי לקבל חוות דעת לא מכרעת, תהיה גם התשובה שיקבל לפי ערך שאלתו.

דבריו יש לפרש בזה, שמתמם את דבריו היינו שמשלים את הדבר, והשאלה שעליה באה תשובתם של האורים והתומים אין לשאלה ולהסתפק בה עוד. אבל אם יעלה בדעת מישהו ח"ו לשאול שאלה באורים ותומים, ואין כוונתו למלא אחר דבריהם, אלא שאחר כך יוסיף לשקול על פי דעתו אם לקבל או לדחות, לא יענוהו האורים ותומים. וידוע שגם בזמן הזה יש אופן שאפשר לשאול מן השמים שיפשוט לאדם דברים שנסתפק בהם אם לעשות לחדול, אם אין לו בהם מבוא לפשוט עפ"י דרך אחר, כמו גורל הגר"א הידוע.

4) תשובות והנהגות – חלק א, יורה דעה, סימן תנד (ר' משה שטרנבוך שליט"א)

שאלה: נשאלתי אם מותר לשאול כאן נשים שמסתכלות בכף היד ואומרות על ההווה והעתיד. מפורש בכתוב "תמים תהיה עם ד' אלוקיך" (דברים יח, יג), ובפירש"י שם התהלך עמו בתמימות ולא תחקור אחר העתידות, ואמנם נראה דיסוד האיסור הוא רק כשתולה עתידו בדבר אחר... **נראה דכל האיסור לבטוח בהם אבל כשאינו בוטח בהם אלא רוצה לידע מזלו כדי להתחזק בתשובה ומעש"ט, אינו אסור מן הדין אך מ"מ אין ראוי לעסוק בזה...** וכן במה שדרשו בספרי: מנין שאין שואלין בגורלות? שנאמר "תמים תהיה עם ד' אלוקיך", היינו ג"כ עד"ז כשתולה ב"גורל" העתידות, אבל כשעושה גורל להכריע בין שני צדדים שאין לו הכרעה שרי... ושמעתי מחמי זצ"ל שבכל דבר שהיו לו שני צדדים היה עושה לפי הגורל והיה אומר "ד' מְנַת חֶלְקִי וְכוּסִי אֶתָּה תוֹמִיךָ גּוֹרְלִי" (תהלים טז, ה), ושאל לרבינו החזו"א אם מותר, והשיב לו דמותר ואין בזה חשש שאינו מקבל הדברים אלא כעצה.

5) דברים (שופטים) – פרק יח, פסוק יג

תְּמִיּוֹם תִּתְּנֶהָ עִם ד' אֱלֹקֶיךָ.

6) רש"י (שם)

תמים תהיה עם ד' אלוקיך - התהלך עמו בתמימות ותצפה לופ ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו:

¹ ולפי רמב"ן "היו שם שמות הקדש אחרים".
² ע"פ מסכת יומא דף עג:

7) שלחן ערוך – יורה דעה, סימן קעט, סעיף א

אין שואלים בחוזים בכוכבים ולא בגורלות. הגה: משום שנאמר: תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים יח, יג) (ב"י בשם תוספות דע"פ ובשם ספרי). וכ"ש דאסור לשאול בקוסמים ומנחשים ומכשפים (פסקי מהרא"י סי' צ"ו).

8) משלי – פרק טז

(א) לְאָדָם מַעֲרָכִי לֵב; וּמַדִּי מַעֲנָה לְשׁוֹן. (ב) כָּל דַּרְכֵי אִישׁ זָף בְּעֵינָיו; וְתִכֵּן רוּחוֹת ד'. (ג) גֵּל אֶל ד' מַעֲשֵׂיךְ; וְיִכְנֹו מַחְשְׁבֹתֶיךָ. (ד) כָּל פֶּעַל ד' לַמַּעֲנָהוּ; וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה.

9) פירוש הגר"א על משלי – פרק טז, פסוק ד (וע"ע בספר נחלת דוד – דרוש א) [1720-1797]

רצונו. וסוד העניין של הארבעה פסוקים¹³ הם דרך להאדם איך להתנהג ולילך ברצונו

יתברך, ועצה טובה, כי לכל אדם ואדם יש לו דרך בפני עצמו לילך בו¹⁴, כי אין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהם דומים זה לזה¹⁵, ואין טבע שני בני אדם שוים. וכשהיו נביאים, היו הולכים אצל הנביאים לדרוש את ה'¹⁶, והיה הנביא אומר על פי משפט הנבואה דרכו אשר ילך בה לפי שורש נשמתו ולפי טבע גופו¹⁷. וזהו: לאדם מערכי לב, שלו לא היה רק לערוך לבבו לדרוש את ה' בכל לבבו, ומה' מענה לשון על ידי הנביא איך יתנהג¹⁸. וכשבטלה הנבואה היה רוח הקודש בישראל, ואיש רוחו הוא יודיענו איך להתנהג, ורוח הקודש יש לכל אדם ואדם¹⁹, אך "אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה"²⁰, כלומר, כי מחשבות אדם הוא

10) אבן שלמה – פרק ה (הגר"א מווילנא זצ"ל)

יִלְךְ בְּהַ"ט לְפִי שְׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ וּלְפִי טֵבַע גּוּפוֹ, וּפְשָׁפְטָלָה הַנְּבוּאָה הָיָו מוֹדִיעִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אַף פָּעַת אֵינן לָנוּ רַק לְקִיָּם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת וּבְזָה יִתְקַנּוּ גַם הַמַּחְשְׁבוֹת.

יִוְדָרְכִי הַעֲבוּדָה וְהַמּוֹסְרֵי שֶׁל כָּל אֶחָד לֹא נִגְלָה אֶלָּא לַמֶּשֶׁה מִפִּי ה' יִתְבַּרַךְ מִפְּנֵי שְׁזָה תְּלוּי בְּלֵב, וְה' יִרְאֶה לְלִבְבִי, וְכֵן בְּכָל־לֵב "עַל פִּי ה' יִסְעוּ" וְגו' (במדבר ט, כג). (ב) וְכִשְׁהָיוּ נְבִיאִים בְּיִשְׂרָאֵל הָיָה הַנְּבִיא אֹמֵר לְכָל אֶחָד הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר

11) שמואל א' – פרק ט, פסוק ט

לְפָנַיִם בְּיִשְׂרָאֵל, כֹּה-אָמַר הָאִישׁ בְּלִקְתּוֹ לְדָרוֹשׁ אֱלֹקִים, לָכוּ וְנִלְכָה עַד הָרָאָה: כִּי לְנְבִיא הַיּוֹם, יִקְרָא לְפָנַיִם הָרָאָה.

12) מלבי"ם (שם) [1809-1879]

...כי יש הבדל בין הנביא בדור אחרון ובין הרואה לפניו, שהנביא נקרא שמו על שם דברותיו ותוכחותיו (מלשון נבי שפתים), על כי ה' דבר בו וישלחהו להגיד לעם פשעם ולבית יעקב חטאתם, ולא שלחהו במלאכות ה' רק לצורך עניני הכלל והגוי כולו ולא חל רה"ק עליו להראותו דברים פרטיים הנוגעים אל היחידים, אבל הרואה נקרא בשמו על שם שהיה צופה ברוה"ק השורה עליו כל הדברים ההויים והעתידים וגם עניני היחידים ופרטיהם. ועל כן היו בורחים מן הנביא אשר היה תמיד מגיד פשע ומוכיח עלי עון, ורדפונם) אחר הרואה באשר כ"א השיג ממנו מבוקשו על הגניבה ועל האבידה ועל החולה ועל האשה והבנים, והיו נותנים לו תשורה ומתן בעבור שהתבודד לעיין על עניניהם...

13) גורל קודש מאת ר' חיים ויטאל זצ"ל

יפתח המשכיל ויפיל פור הוא הגורל. יען וביען כי ראה ראיתי רעת עמנו, וגם שמעתי שרוב העולם אינם נזהרין בזה ושואלין באוב וידעוני על הגניבה (לגלות מיהו הגנב וכדומה) או על דברים אחרים, ונהנין במעשה כשפים. לכן כתבתי זה החיבור מעט הכמות וגיליתי בכאן סוד, אף שמן הראוי שלא לגלותו כידוע, אך עשיתי זאת כדי שידעו שיש אלקים ונביאים בישראל, שלא ילכו אחרי הכשפים.

14) גורל הגר"א – עמ' 29 (ר' זאב גרילד) [נדפס בשנת תשס"ה]

נימנה חלק מהשמות שהוזכרו להלן, שמות של גדולי מרביצי התורה, ראשי גולת אריאל ומנהיגי הרוחניים של עמנו בדורות האחרונים: הסבא מנובהרדוק, החפץ חיים, רבי ירוחם ליבוביץ', מנהלה הרוחני של ישיבת מיר, רבי אלחנן וסרמן, ראש ישיבת ברנוביץ', רבי אליהו לאפיאן, מנהלה הרוחני של ישיבת "כנסת חזקיהו" בכפר חסידים, רבי איסר זלמן מלצר, ראש ישיבת "עץ חיים", רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז', רבי יחיאל מרדכי גורדון, ראש ישיבת לומז'א, רבי יצחק זאב סולובייצ'יק, הרב מבריסק, תלמידי ישיבת מיר בתקופת השואה, שעליהם נמנו גדולי תורה מופלגים, רבי אהרן קוטלר, ראש ישיבות קלצק ולייקווד, רבי אליהו אליעזר דסלר, המנהל הרוחני של ישיבות גייטסהד ופוניבז', רבי משה סולובייצ'יק ורבי יחזקאל אברמסקי.

15) פסיקתא דרב כהנא – פיסקא יב

זה הוא שאמר הכתוב "הלא כתבתי לך שלשים במועצת ודעת" (משלי כב: כ), אם ביקשתה ליטול עצה מן התורה הוי נוטל. אמר דוד: כשהייתי מבקש ליטול עיצה בתורה הייתי מביט ונוטל עצה, שנאמר "בפקדיך אשיחה ואפיטה ארחתיד" (תהלים קיט, טו). ואומר "מפקודיך אַתְּבוֹנֶן" (תהלים קיט, קד).

16) A Tzaddik in Our Time: The Life of Rabbi Aryeh Levin, pg 176³

YEHOShUA 21:4, "And from the tribe of Binyamin by lot," identified the body in the first grave under consideration as Binyamin Boguslavsky.
 I SHMUEL 9:21, "Am I not *ben yemini*, a Benjaminite" — Oded Ben-Yemini.
 BEREISHIS 46:26, "All the people coming with Yaakov" — Yaakov Ben-Attar.
 BEREISHIS 47:16, "And Yosef said: Bring your livestock" — Yosef Baruch.
 HOSHUA 7:10, "The pride, *gaon*, of Israel answers" — Eitan Gaon.
 I MELACHIM 17:23, "And Eliyahu took the child" — Eliyahu Hershkovitz.

DEVARIM 33:18, "And about Zevulun he said" — Yitzchak Zevuloni.
 TEHILLIM 132:9, "Your *kohanim* will wear righteousness" — Alexander Cohen.
 TEHILLIM 110:4, "The Eternal has sworn and will not change His mind: you are a *kohen*" — Yaakov Cohen.
 YIRMEYAHU 51:49, "Babylon must fall for the slain of Israel" — Israel Merzel.
 TEHILLIM 27:4, "One thing *sha'alti*, have I asked" — Sha'ul Panueli.

³ See the full story recounted on pages 170-178; translated from the Hebrew work "איש צדיק היה" (pgs 111-117)

17) מכתב מאליהו – חלק ב, עמ' 129, "פור הוא הגורל" (ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל)

הגורל לאדם, ולא שייך שימסר למקרה. המן ידע סוד זה, ועל כן סמך על הגורל. והוא ידע עוד יותר מזה: ידע שאין הגורל מראה את האמת אלא למי שאינו נוגע לצד האחד, ומבקש לדעת בכנות את האמת; אבל מי שרוצה דוקא בצד אחד, יראה לו הגורל כרצונו, שהרי בדרך שהאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וז"ל המהר"ל (ב"אור חדש" ד"ה הפיל פור): "...לפני המן: לא הפיל המן את הגורל... כי כיון שהוא בעל הדבר יהיה מראה לו הגורל מה שהוא רוצה... ולכך נעשה הגורל על ידי אחד שאינו נוגע בזה, לעמוד על האמת הברורה. אבל נכשל, כי גם שלוחו היה שונא ישראל כמותו, הראה לו הגורל כרצונו; הרי זו בחינת "עם עקש תתפל", שמי שרצונו הוא נגד האמת מראין לו את השקר אשר יחפוץ. אבל יש צד אמת בגורל גם כששואלין בו בשקר, וזה שהשיב הגורל להמן: לא הראה לו גורלם של ישראל, אלא את גורל עצמו, וזה היה דבר אמת. כך אמרו במדרשים: "הגורל היה עליו"; "הוא הגורל"; "גורלך עולה להצלב"; "אתה הוא גורלן של בני"; שהגורל שהנך מטיל על בני הוא באמת גורל על עצמך.

18) מדרש אסתר רבה – פרשה ז

...והפלנו גורלות לאבדן מן העולם, ובאיזה זמן יתכן לנו לכלותם, ונפל עליהם הגורל בחדש אדר בשלשה עשר בו, ועכשיו כשיגיעו אליכם האגרות הללו תהיו מזומנים לאותו היום, להשמיד להרוג את כל היהודים שביניכם מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, ולא תשארו מהם שריד ופליט, ובשעה שנחתמו אותן האגרות ונתנו ביד המן, ויבא שמח הוא וכל בני חבורתו, ופגעו במרדכי שהוא הולך לפניו, וראה מרדכי שלשה תינוקות שהיו באים מבית הספר ורץ מרדכי אחריהם, וכשראה המן וכל חבורתו שהיה רץ מרדכי אחרי התינוקות הלכו אחרי מרדכי לדעת מה ישאל מרדכי מהם, כיון שהגיע מרדכי אצל התינוקות שאל לאחד מהם פסוק לי פסוקיך א"ל "אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא" (משלי ג'), פתח השני ואמר אני קריתי היום ובזה הפסוק עמדתי מבית הספר "עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו א-ל (ישעיה ח'), פתח השלישי ואמר "ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט" (ישעיה מו), כיון ששמע מרדכי כך שחק והיה שמח שמחה גדולה, אמר לו המן מה היא זאת השמחה ששמחת לדברי התינוקות הללו, אמר על בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו, מיד כעס המן הרשע ואמר אין אני שולח ידי תחלה אלא באלו התינוקות.

19) ארחות רבינו [בעל ה"קהלות יעקב"] – חלק א, עמ' תו" (ר' ישראל יעקב קניבסקי זצ"ל)

כא. שאלתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אודות גורל הגר"א ז"ל וספרתי לו שג"א (שליט"א) זצ"ל (למו"ר גליתי את השם) עושה כל פעם גורל הגר"א ופעם אמר לבחור המשמשו שעשה את הגורל ולא ענו לו מן השמים ושאלני מו"ר מה נתכוין בזה שלא ענו לו מן השמים והוסיף לי מו"ר שהוא אף פעם לא ניסה את גורל הגר"א.

שמעתי מהגר"ק שליט"א שאביו מו"ר זצוק"ל דעתו לא היתה ניחא לעשות את גורל הגר"א מתרי טעמי, [א] לא יודעים בדיוק איך לעשותו. [ב] שאין לסמוך על גורלות (תמים תהי' עם ד' וכו').

⁴ מהדורה חדשה [שנת תשע"ד]